

Mentor Könyvek 2017

Szilágyi Ákos

A hajléktalanság-bűn

Újabb szerény javaslatok

Nullum crimen, nulla poena sine lege: ha valamire nincsen törvény, akkor nem lehet megszegni, tehát nincs bűn, és ha nincs bűn, megbüntetni sincs mit. Ismeretes, hogy a szuverén magyar állam mindenkor foggal és körömmel ragaszkodott a római jognak ehhez az ősi alapvetéséhez. Az 1942-es fajvédelmi törvény a megmondhatója, amely megalkotta a *származásbűn* fogalmát.

A legutóbbi időkig Magyarországon nem létezett a hajléktalanságnak átfogó, alkotmányba írt törvényi tiltása, tehát

nem létezett törvényszegés sem: nem volt bűn, nem volt mit megbüntetni. De mihelyt megszületett a hajléktalanságot törvényszegésként szankcionáló törvény, megszületett a hajléktalanság-bűn is. Márpedig ha van ilyen bűn, akkor azt elkövetni is lehet, elkövetőit pedig – ez esetben a hajléktalanokat – a törvény teljes szigorával üldözni és büntetni kell. Még hogy nincs jogállam Magyarországon, hölgyeim és uraim, ti velsz ebek!

Magyarországon ez idő szerint 30-35 ezer lehet a hajléktalanság-bűn potenciális és tényleges elkövetőinek száma (többségük súlyosan visszaeső elkövető). Ebből mintegy 8 ezren Budapesten lesik az alkalmat a törvényszegésre, akiket ez az emberi méltóság tartalmát újrafogalmazó törvény most talán majd visszatántorít bűnöző életmódjuk konok folytatásától. Persze, a szociális munkások, e titkos bűnpártolók megtévesztő adatai szerint egész Magyarországon a budapesti utcákon élő hajléktalanokhoz hasonló jogállással több százezren élnek ma. De ne a számokon lovagoljunk! A lényeg az, hogy közpénzeket végre nem a szélbe szórják értelmetlenül (nem hajléktalanellátásra, éjjeli menedékhelyek, átmeneti szállások létesítésére, „fűtött utca” programra, hajléktalanellátók, szociális gondozók fenntartására, ingyenkonyhára, szociális segítők, utcai szociális munkások javadalmazására költik), hanem értelmes célokra fordítják: a bűnelkövetők, a rendbontók ellenőrzésére, megfékezésére, fegyelmezésére és megbüntetésére feljogosított rendészeti és igazságügyi szervek létszámának növelésére, technikai és szervezeti feltételeik javítására (ilyen magas hajléktalan-létszám mellett az elzárások foganatosítása, a pénzbírságok behajtása, a közérdekű munkavégzésre kötelezettek

kísérete és felügyelete, továbbá új elzárási helyek létesítése, a „kunyhóbontásokhoz” szükséges munkáskezekről nem is beszélve, temérdek közpénzbe kerül).

Így vagy úgy, az emberi méltóságot 2013 óta a szuverén és polgári Magyarországon az sérti meg, aki emberhez méltatlan módon közterületen lakik, egyáltalán: emberhez méltatlan körülmények között, piszokban, szegénységben, rongyokban, maga eszkábálta viskókban él, és ezt az emberi méltóság ellen elkövetett merényletet nem átallja még közszemlére is tenni, megfosztva ezzel az emberhez méltó, szép, tiszta környezeti látványtól mindazokat, akik betartják a rendet, az emberi együttélés íratlan és írott szabályait, nem zavarják meg közterületi hajléktalankodással mások pihenését, közlekedését, nyugalmát. Mert, és ezt ne feledjük, az új törvény igazságos: nem tesz különbséget hajléktalanok és hajlékkal rendelkezők, nincstelenek és jómódúak, kukázók és nem kukázók között: szegénynek és milliomosnak egyaránt megtiltja, hogy közterületen háljon, vagy, hogy életvitelszerűen a világörökség részét képező közterületen tartózkodjon. Már Anatole France rávilágított a polgári törvénynek erre a nagyszerű vonására: a törvény – mondta ő – fennkölt egyenlőséggel egyaránt megtiltja szegénynek és gazdagnak az utcai koldulást, a híd alatt hálást és a kenyérlopást. És megfordítva: senkinek nem tiltja meg, hogy házat vegyen, lakást béreljen, jóllakjon – a nincsteleneknek éppoly kevésbé, mint a milliárdosoknak. Ezért mondta egykoron Chesterton, hogy a törvény olyan, mint a Claridge-hotel, (egy előkelő méregdrága szálloda), melyet mindenkinek egyformán joga van igénybe venni.

A hajléktalanok, ezek a belső migránsok, akik a nagyvárosok, de különösképpen a főváros közterein, aluljáróiban, lépcsőházaiban ütik fel szívesen tanyájukat, csak abban különböznek a külső migránsoktól, ezektől a népvándorlásba hajszolt globális hajléktalanoktól, hogy Magyarország területén élnek, úgyszólván bennszülöttek, de abban már nem különböznek, hogy durván átlépik a határokat. Minden határt. Ezért kell az államnak megvédenie tőlük a magyar embereket, a törvény erős kerítésével akadályozva meg a fedél nélkülieket, ezeket a két lábon tántorgó emberroncsokat, parkokban, aluljárókban lapuló zombikat abban, hogy a magyar emberek egészséges életterébe, tiszta légtérébe, rendezett látványterébe hatoljanak és tolakodásukkal, rossz szagukkal, lehangoló látványukkal, támadó fellépésükkel veszélyeztessék a magyar emberek lelki egyensúlyát, jó közérzetét, derűs, családias együttműködését ezeréves államukkal.

Mit kívántak a magyar emberek kezdetben a hajléktalanoktól? Egy kis megértést csupán. Ugyanazt, amit a migránsoktól. Hogy ne legyenek itt. A hajléktalanoknak meg kellett volna érteniük, hogy nincs helyük a látható világban. A mi világunkban. A magyar emberek világában. Vissza kell térniük oda, ahonnan jöttek – a semmibe. A láthatatlan világba, ahol a helyük. Konkrétan például a belső kerületekből a külső kerületekbe. A gazdagok kerületeiből a szegények kerületeibe, a fővárosból a kisvárosokba és falvakba, aztán talán ebből az országból egy másik országba, erről a kontinensről egy másik kontinensre, erről a planétáról egy másik planétára. Bárhová, csak innen el! Nem akarunk hajléktalanokat látni!

Hajléktalanná válni annyi, mint elveszteni a megmutatkozáshoz, a látvánnyá váláshoz való jogot. Aki hajléktalan, nyomorult, piszkos, büdös, szegény, ne mutakozzon: ne piszkolja össze a nagyszerű látszat tiszta és jószagú polgári világát! Látvány-Magyarországon hajléktalanok, szegények, munkanélküliek számára nincsen hely!

A hajléktalanokat – mint társadalmon-kívülieket, mint rendbontókat, normaszegőket – ki kell toloncolni az érzékelhető – látható, tapintható, szagolható – világból. Pontosan úgy, ahogy 18. században, az abszolutista állam fénykorában a ragálybetegektől, csavargóktól, bolondoktól, koldusoktól, munkanélküliektől, prostituáltaktól, zsebtolvajoktól próbálták „megtisztítani” a jóra való, iparkodó, rendes polgárok társadalmát. Az elzárás új helyei az úgynevezett Közkórházak lettek (más néven: Könyörületesség Háza, Dologház: Workhouse, Zuchthaus), melyekben – mint Michel Foucault írja *A bolondság története a klasszicizmus korában* című emlékezetes és a mai Magyarországon fölöttébb aktuális monográfiájában – „közös hazát jelöltek ki a szegények, a munkanélküliek, az elítélt bűnözők és az elmebajosak számára”. A Közkórház nem gyógyászati, hanem igazságügyi intézmény volt, gyógyászati legfeljebb annyiban, amennyiben a társadalmi és mentális bajokat betegségnek, a betegek elzárását pedig társadalomgyógyításnak nyilvánították. Az elzárás új helyein nem az embereket kívánták meggyógyítani valamilyen vélt vagy valóságos betegségtől, hanem a társadalmat akarták meggyógyítani a szociális és mentális kórokozóktól: maguktól a „problémás” emberektől. A szociális problémák kriminalizálása azt jelenti, hogy a munkanélküliek, segélyen élők, nincstelenek, hajléktalanok és

rászoruló, így vagy úgy, pusztán életvitelükkel, létezésük – korántsem általuk választott – módjával potenciális vagy tényleges bűnelkövetőkké válnak.

Tudjuk: a magyar emberek Magyarországa jelenleg a múlt összes ismert etatista fegyelmi intézményének és fenyítő gyakorlatának felújításában és a kivételes állapot bevezetésében Európa éllovasának számít, és e téren csakugyan egyre jobban teljesít. A hajléktalanok *homo sacer*é válása és *muzulmanizálódása*¹ csak különösen szembeötlő jele a nemzetmentő új magyar biopolitikának – „hulljon a férgese!” –, amely kezdi átítatni az egész újmagyar, államkorporatista középosztály érzületét. Hiszen a *homo sacer*ek tömegében a hajléktalanok, a kukázók mellett ott vonulnak a fogyatékkal élők, az értelmi fogyatékosok, a rokkantnyugdíjasok, a mélyszegények, a romák, a munkanélküliek, a segélyből élők, a szenvedélybetegek, és igen, ott poroszkál az életkori feleslegesek – a nyugdíjasok – több milliós sáskaserege, akik „förlélik a jelent és a jövőt a fiatalok elől”. Nemrégiben egy jobbító szándékú fiatalember, bizonyos Kiss úr, már társadalmi mozgalmat is indított a radikális nyugdíjcsökkentésért. Az általa előterjesztett szerény javaslat (*modest proposal*²) kézenfekvő és pofonegyszerű: „A jövőben a többség számára nagyon kevés lesz a nyugdíj. Azon felül, aki már nem tud dolgozni és/vagy nincs megtakarítása és a nyugdíja sem elég (az új rendszerben a

¹ Lásd erről bővebben e sorok írójának *Homo sacer hajléktalan – Nagyvárosi muzulmánok* című írását az *Élet és Irodalom*, 2013. december 20.-i számában.

² Lásd ehhez Jonathan Swift *Szerény javaslat* című szatirikus röpiratát (*A Modest Proposal. For preventing the children of poor people in ireland from being a burden to their parents or country, and for making them beneficial to the public.*)

többségnek nem lesz), és az utódai sem támogatják (mert sokuknak egyáltalán nincs is utóda), azt az államnak egy minimális szintű ellátással kell támogatnia, hogy ne haljon éhen és ne fagyjon meg. Se többel, se kevesebbel.”

A tehetetlen vagy munkára már nem fogható öregember a természeti szükség hatalma alatt álló archaikus társadalmakban is homo sacernek számított, csak biológiailag élt, bármikor megölhették. De a modern társadalmak már nem állnak a természeti szükség hatalma alatt. A természeti állapotot – ezt a kivételes állapotot – a polgári társadalomban csak bevezetni és mesterségesen, ideológiailag igazolt erőszakkal fenntartani lehet, ahogyan azt a német emberek védelmében a náciok tették. Bizony, mintha Baccalaureusnak az „öreg ördögöt” is meghökkentő szavai kelnének új életre Kiss úr száján Goethe *Faustjából*: „Ki harmincnál több évet élt meg, / voltaképpen már halott/, mindet le kéne bunkózni jókor.”

Félreértés ne essék: a szuverénül gondolkodó magyar polgár nem bántani akarja a hajléktalanokat, a romákat, a nyugdíjasokat, a menekülteket és a többi hasonszörűt, csak azt akarja, hogy ne legyenek. Ne legyenek szem előtt. Vagy ne legyenek közöttünk, emberek között, lévén ők nem-emberek (már-nem-emberek, még-nem-emberek, mindegy). És mivel nem-emberek, nem vonatkoztatható rájuk a törvény. Állatokra a törvény nem vonatkozik. Az állatokat egyszerűen ki kell űzni a vadonba vagy be kell zárni az állatkertbe. A menhelyre, az elfekvőbe, a sántértelepre.

Ennek a 18. századi fogantatású (a náci „népállamban” csak szélsőségesen megvalósult) polgári-középosztályi negatív utópiának mintaszerű megfogalmazását adta a közelmúltban két

szépre és jóra, egyszóval tisztaságra, biztonságra, rendre vágyó magyar ember. Egyikük nehéz szívvel bár, így fogalmazta meg az idők szavát és a belőle fakadó korparancsot: „a társadalomnak legalább harmada végképp elveszett, már nem lehet visszahozni a nyomorúságból. (...) Gyakorlatilag leírhatjuk őket. (...) A még eséllyel rendelkezők megmaradása érdekében kegyetlen jövő vár rájuk... Ezeket az embereket igenis ott kell hagyni az út szélén, mert ha nem így teszünk, akkor a többiek soha nem fognak célba érni”.³

A másik magyar ember egy etnikai csoportot jellemzett ekként: „A legtöbb cigány állat”, „nem alkalmas arra, hogy emberek között éljen”, ergo: ezek „az állatok ne létezzenek, sehol”; „megoldást kell találni, haladéktalanul és minden eszközzel”, mert ezek az „állatok”, „ha ellenállásba ütköznek, gyilkolnak”.⁴ Ő nem a hajléktalanokról beszélt. A hajléktalan-állat általában szelíd, bár vele sem árt vigyázni, nem tudni, mikor válik beszámíthatatlanná, mikor tör elő belőle a bestia, a szörny, a ragadozó, mikor harap jótevője kezébe. Jobb félni, mint megijedni: leghelyesebb idejekorán összeszedni őket az utcákról és köztterekről, begyűjteni, mint a kóbor kutyákat, hogy ne rondítsanak bele a világörökségbe, ne rontsák a látványt és a levegőt. Ezért a fentebb idézett, szépre, jóra éhező magyar ember a következő, szintén szerény javaslatot (*modest proposal*) intézte saját magyar államához: „Én rendet akarok... Azt akarom, hogy minden tisztességes cigány ember boldoguljon ebben az országban, és minden, társadalmi *együttélésre képtelen és alkalmatlan* cigány pedig legyen *kirekesztve* a társadalomból. Azt

³ Bogár László, In *Heti Válasz*, 2013. január 10.

⁴ Bayer Zsolt, *Magyar Hírlap*, 2013. január 5.

akarom, hogy ők ne legyenek, igen. Ne legyenek velünk, ne legyenek közöttünk.”⁵ Más magyar emberek, más polgárok még sok minden egyebet is akarnak: azt akarják például, hogy ne legyenek közöttük bevándorlók, hajléktalanok, nyomorékok, szegények, melegek.

József Attila 1935-ben (Auschwitz előtt hét évvel) még meglepődhetett: „Marx azt írja, hogy az emberiség csak olyan feladatokat tűz maga elé, amelyek megoldásához a szükséges feltételek a valóságban jelen vannak – hogy lehet tehát, hogy egy hatvanmillió lakosú állam polgárainak fele a fajtisztaságot látja ma történelmi céljának?”⁶ Mi azonban, az Auschwitz utáni világállapot öntudatos lakói már nem lepődhetünk meg semmin. Nincs többé jogunk hozzá. Ma már aligha merné azt állítani valaki, hogy a valóságban nem voltak jelen a szükséges feltételek a Végső Megoldáshoz (Endlösung) Németországban? Ki állíthatná, hogy a bevándorló-kérdés, a hajléktalan-kérdés, a szegény-kérdés, a roma-kérdés stb. stb. végső megoldásához ma nincsenek jelen a szükséges feltételek egész Európában?

⁵ U.o.

⁶ József Attila: *Hegel, Marx, Freud*. In: *Összes Művei III*. Akadémiai Kiadó, 1958. 263. l.

Bevándorlók ellen

Madárdal az új népvándorlás margójára⁷

*„Idegen voltam, s nem fogadtatok
be. Nem volt ruhám, s nem
ruháztatok fel. Beteg és fogoly
voltam, s nem jöttetek el
meglátogatni.”*

(Mt 25,43)

nem a testért nem a vérért
csupáncsak a rend kedvéért
verdesek
csapdosok

ha kiáltok ajtón zárért
nem cipzárért! – a hazáért
mert már sok
ami sok

mindenfélék idejönnek
határon átsündörögnek –
füst a jog
s gomolyog

sok idegen megint jól járt –
mit keresnek itt a gólyák
bepüült
menekült?

idejönni nem rest s kába?! –
röpülj vissza Afrikába!
odaküld
ez a föld

⁷ Újabb lap a *Baglyok Könyvéből*.

nem fér el itt már több szárnyas
hol szárnyakat sívó szél nyes
rövidre
tövig le

mondjuk ki hát becsülettel:
üres a szív – ország megtelt
hörögve
örökre

áll a gárda szív-dalárda
dárdaként száll a madárdal:
még egy hang
s véged van

imádságos szeretettel
csontot törő türelemmel
annyit még:
menj innét!

nem fizetségért nem bérért
csupáncsak a rím kedvéért
hímezek
hámozok

ha szólok csak az országért
azokért akiket kár ért –
hát ezek
a gazok!

nem a testért nem a vérért
csupáncsak a jókedvéért
itt egy teszt
töltsd ki ezt

csak kitöltöd – nyelved öltöd
néz rád majd a Testet Öltött:
egy kereszt
két kereszt

nehogy aszidd hogy utálunk –
csak nemzettel konzultálunk
ez iránt –
hazaránt

sír széléről népek atyja
az is lehet csak ugratja
a lovát –
íme hát!

hol madár se jár ő ott jár
határsávon átbetorkál
halovány
jövevény

mondja jött csak csipegetni –
szögesdrótot billegetni
ez a menny! –
hazamenj!

maradjon ki-ki ahol van
hogyha ott hát a pokolban
szegre szeg –
oldja meg!

jöjjön le a fakeresztről
kérni kell csak – elereszt ő
jó pribék
hamzsabég

mit tehet még a szenátus
fejlevágó kalifátus
értetek
velsz ebek

mi kéne még hogyha vóna:
böfögéshez bikarbóna?
kis segély?
nagy segély?

csak a jólét mi az kéne?
beülni a közepébe –
ne regélj
seregély!

jól tudjuk hogy mi a pálya –
fürtös szőlőnk lezabálja
csak ne ríj
rusnya raj!

mit bánjuk ha szomjan-étlen
pár száz madár – bár én kétlem –
vízbe fúl –
nem turul!

annyival is kevesebben
érnek partot – szem se rebben –
tolluk hull –
wonderful!

mire hűhó ribillió?
így is van már négymillió
idegen
idebenn

kinek e hon nem avégett
van hogy nyújtson menedéket
éghez varrt
védőkart

kiket hagynunk kell út szélén
enmagunkról szint' leszelvén –
kard ki kard
ne akard

téged is hogy így lemetsszünk –
ingyenkonyha ha volt megszűnt
most a hon
visszavon

visszavonja létesélyed
ha van élted máshol éljed –
itt ki van –
halva van

Magyarország, 2015.június 24.

Az UGYANOLYAN MÁSONK
antológia szerzői

